حقوق حیوانات

بازار روبه‌رشد تولید محصولات پروتئین گیاهی

سپهر سلیمی

● در روزهایی که تغییرات اقلیمی و نابودی محیط زیست به یکی از جدی‌ترین دغدغه‌های جهانی تبدیل شده، بیش از هر زمانی نقش صنعت دامپروری و لبنیات در تولید گازهای گلخانه‌ای مورد توجه قرار گرفته است. در این شرایط لزوم تولید محصولات جایگزین گوشت و لبنیات اهمیت پیدا کرده است و بازاری بزرگ پیش‌روی فعالان این حوزه قرار دارد. در این شرایط سهم ایران از این بازار چیست؟ نیمی از محصولات زراعی جهان به مصرف دام می‌رسد اما تنها ۱۵ درصد از کالری انسان توسط گوشت تأمین می‌شود. این در حالی است که جایگزین‌های گوشتی وگان حدود ۷۵ درصد کالری خود را حفظ می‌کنند. پیش‌بینی می‌شود جمعیت جهان در سال ۲۰۵۰ به ۱۰ میلیارد نفر برسد و از این‌رو لزوم پیداکردن روش‌های جایگزین تولید گوشت بیش از هر زمانی اهمیت پیدا می‌کند.

بازار پنج‌میلیارددلاری پروتئین غیرحیوانی در سال ۲۰۳۰ به ارزش ۸۵ میلیارد دلار خواهد رسید. گزارش جدیدی نشان می‌دهد تا سال ۲۰۴۰ حدود ۶۰ درصد از گوشت مصرفی دنیا از منابع غیرحیوانی تأمین خواهد شد. از این مقدار ۳۵ درصد آن توسط گوشت مصنوعی و ۲۵ درصد آن توسط محصولات جایگزین وگان تأمین می‌شود. شرکت‌های بزرگی از آمریکا تا شرق آسیا سرمایه‌گذاری‌های بزرگی برای تولید محصولات پروتئین گیاهی از گوشت تا لبنیات و محصولات مشابه حیوانات دریایی انجام داده‌اند. گزارش یک مؤسسه تحقیقاتی نشان می‌دهد پروتئین غیرحیوانی تولیدشده در ۲۰۳۵ تا ۱۰ برابر ارزان‌تر از گوشت حیوانی خواهد بود. همچنین صنعت لبنیات آمریکا تا سال ۲۰۳۵ با کاهش ۹۰درصدی مواجه خواهد شد که در نتیجه صنعت دامپروری را به ورشکستگی خواهد کشاند.

براساس یک تحقیق، تعداد مصرف‌کنندگان ایالات متحده که به عنوان وگان شناخته می‌شوند، از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۷ یک درصد به شش درصد افزایش یافته است. در همین مدت فروش محصولات گیاهی جایگزین پنیر، شیر و تخم‌مرغ ۱۷ درصد رشد داشته است. چندی‌پیش اعلام شد سه نفر از بزرگ‌ترین ثروتمندان کارآفرین جهان، بیل گیتس از مایکروسافت، جف بیزوس از آمازون و ریچارد برانسون از ویرجین سرمایه‌گذاری ۹۰میلیون‌دلاری مشترکی برای تولید نوعی همبرگر به نام «غیرممکن» انجام داده‌اند. در حال حاضر ۹۵ درصد فروشگاه‌های مواد غذایی در آمریکا محصولات گوشتی گیاهی دارند.

ابتدای زمستان امسال، مدیرکل توسعه فناوری سلامت وزارت بهداشت خبر داده بود با توجه به توسعه روزافزون جمعیت روی پروژه گوشت مصنوعی بررسی‌هایی در حال انجام است. این تنها خبری است که از تولید گوشت مصنوعی در ایران در اینترنت وجود دارد و به نظر می‌رسد هنوز در مراحل بسیار ابتدایی قرار دارد. البته تولید محصولات جایگزین گوشت و لبنیات برپایه فراورده‌های گیاهی در سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته است. با توجه به ظرفیت‌های علمی موجود در کشور و از آنجایی که شرایط محیط‌زیستی و کمبود منابع آب کشور دیگر ظرفیت تولید پروتئین به شکل فعلی را ندارد بنابراین واجب است توجه خاصی به تولید این محصولات در کشور مبذول شود.

آزادی پدر کودک‌آزار

شهرزاد همتی: ۱۰ ماه پیش، گروه اجتماعی روزنامه «شرق» از طریق مدیر کارخانه‌ای در پاکدشت متوجه شد پدری دختران خود را از دوران کودکی مورد آزار قرار داده و این آزار تاکنون یعنی تا ۲۰سالگی دختران ادامه دارد. سمیرا و سمانه دختران مردی که در آن روز با شکایت صاحب کارخانه به زندان منتقل شده بود، روبه‌روی خبرنگار «شرق» نشستند و آنچه را در تمام این ۲۰ سال تجربه کرده بودند، بر زبان آوردند. سمیرا خواهر بزرگ‌تر از کودکی مورد آزار جنسی پدر قرار گرفته بود و آن روز جای قاشق داغی که پدر از روی عصبانیت روی لبانش گذاشته بود، هنوز تازه بود. با پیگیری «شرق»، دختران به یکی از مراکز کاهش آسیب منتقل شدند. حالا که نزدیک به یک سال می‌شود که دختران از محل زندگی‌شان دور شده‌اند در اقدامی عجیب پدر این دختران هرچند به برقراری رابطه نامشروع با فرزندانش محکوم شده، اما به دلیل فقدان ماده قانونی در حمایت از کودکان و نوجوانان از زندان آزاد شده است. این گزارش مشروحی از تمام اتفاقاتی است که سمیرا و سمانه در این ۱۰ ماه گذرانده‌اند و نگرانی امروزشان و چندین سؤال بی‌جوابی که در ذهنشان باقی مانده است.

وقتی قانون کافی نیست

سمانه، خواهر کوچک‌تر لب پنجره نشسته و با نگرانی خیابان را نگاه می‌کند. مثل همیشه کم‌حرف است، هرچند بعد از جراحی انحراف چشم راستش اعتمادبه‌نفسش تا حدی ترمیم شده، اما نگرانی او بعد از آزادی پدر با وجود اینکه مسئولان مرکز به او اطمینان داده‌اند هیچ خطری آنها را تهدید نمی‌کند، تمامی ندارد. سمانه حالا در آستانه دیپلم‌گرفتن است و می‌خواهد مددکار اجتماعی شود. صبح تا ظهر مسئول مهدکودک مرکز است و حقوق مشخصی دریافت می‌کند. زندگی‌اش حالا دیگر کمی شکل گرفته و دیدن دوباره مادرشان بعد از ۲۰ سال به صورت منظم باعث شده معنای داشتن خانواده را درک کند. سمیرا اما مدام حرف می‌زند. دست‌هایش را در هم گره کرده و موهایش را مرتب می‌کند. هر دو دقیقه یک بار یک ترجیع‌بند را در حرف‌هایش تکرار می‌کند: «یعنی قاضی باورش نشد؟ یعنی اونم از بابامون ترسیده آزادش کرده؟» سمیرا و سمانه تمام نگرانی‌هایشان معطوف به مادرشان است که بعد از فرارکردن از دست پدر آنها برای خودش دوباره تشکیل زندگی داده و فرزندانی دارد که از داشتن این دو خواهر بی‌خبر هستند. سمیرا می‌گوید: «مامانم از بابامون می‌ترسه... من می‌ترسم حالا که بابام آزاد شده دیگه نیاد دیدنمون... چند روز پیش بهم گفت خواب دیده من آدرس خونش رو دادم به بابام! من حتی آدرس خونه مامانم رو ندارم که بخوام به بابام بدم. الان که اونقدر ترسیده حتما دیگه نمیاد ما رو ببینه... واقعا قاضی چرا حرف‌های ما رو باور نکرد؟».

فهماندن این ماجرا که مسئله آزادی پدرشان ربطی به باورکردن آنها ندارد، کمی دشوار است. آنها نمی‌دانند شرایط قانونی دستان قاضی را بسته و او مطابق قانون اشد مجازات را برای پدر آنها در نظر گرفته است. پدر سمیرا و سمانه به تحمل ۹۰ ضربه شلاق محکوم شده که گذراندن ۹ ماه حبس معادل آن در نظر گرفته شد و حالا از زندان آزاد است. سمیرا دوباره می‌گوید: «به من گفتن باید چهار تا شاهد عادل بیارم که دیدن بابام با ما چی‌کار می‌کرد؟ مگه ممکنه بابام جلوی شاهد عادل اون بلا رو سر ما بیاره... وای مامانم، مامانم حتما فرار می‌کنه... آخه چرا این بلا سر ما اومد؟».

در ۱۰ ماه گذشته سمیرا و سمانه برای رسیدن به یک شرایط عادی تلاش زیادی کردند. پیداکردن گواهانی که بتوانند قاضی را قانع کنند تا حداقل پدر دو دختر را بیشتر در زندان نگه دارد، هرچند زمان زیادی را طلبید، اما مؤثر واقع شد. به گفته مدیر مؤسسه‌ای که دو دختر جوان آنجا زندگی می‌کنند، از طریق نشانه‌هایی که سمیرا و سمانه دادند، آنها توانسته بودند نامادری‌شان را که او هم مانند مادر این دو دختر بعد از مدتی از خانه فرار کرده است، پیدا کنند و زن با بزرگواری تمام حاضر شد تا چند ماه پیش نزد قاضی این پرونده برود و جزئیاتی از آنچه بر سر دختران رفته را بازگو کند. او به قاضی گفته همسر سابقش ادعا می‌کرده سمیرا را به دلیل آنکه شبیه همسر سابقش است بیشتر دوست دارد و او را که آن زمان دختری ۱۱ساله بوده، ساعت‌ها با خودش در اتاقی تنها نگه می‌داشته است. نامادری که دخترها بسیار دوستش دارند چندین بار تلاش کرده با دو دختر از خانه فرار کند اما پدر آنها را در راه گرفته است. رد شکنجه‌های جسمی مانند مادر سمیرا و سمانه روی تن زن نیز مشهود بوده است. شاید شهادت او توانست پدر بیمار این دو دختر را تا حالا در زندان نگه دارد. اما حالا او آزاد است و به این راحتی‌ها نمی‌شود این باور را در ذهن دو دختر نهادینه کرد که حتی اگر پدر نشانی آنها را پیدا کند، امکان ندارد بتواند گزندی به آنها وارد کند. با وجود آنکه معاینه پزشکی قانونی نیز گواه آن بود که اذیت و آزار اتفاق افتاده اما نبودن شاهد عادل توانست پدر را نه تنها از مجازات بلکه از درمان روانی هم رها کند و دو دختر که یک روز بی‌خبر از همه جا زندگی عادی‌شان را می‌کردند، با دیدن عکس آزادی پدر در اینستاگرام پسرعمویشان دوباره وحشت در دلشان زنده می‌شود.

ما شاهد عادل نداشتیم

وکیل سمیرا و سمانه در گفت‌وگو با «شرق» با اشاره به جزئیات این پرونده نگرانی خود را در سطح کلان‌تری مطرح می‌کند و می‌گوید: مسئله را نباید تنها به این پرونده محدود کرد. به صورت کلی به دلیل فقدان قوانین کافی در حوزه حقوق کودکان ما همواره با مشکلاتی از این قبیل مواجه هستیم و پرونده‌هایی مثل پرونده پدر سمیرا و سمانه عموما موفقیت‌آمیز نیستند. در مورد پرونده پدر این دو دختر هم ماجرا به همین منوال بود. پدر بچه‌ها دو مرتبه برای معاینه روانی به پزشکی قانونی ارجاع شده تا مشخص شود تعادل روانی دارد یا خیر و پزشکی قانونی اعلام کرد این فرد هم تعادل روانی دارد و هم قوه تشخیصش به خوبی کار می‌کند. ما امیدوار بودیم با پرونده پزشکی بتوانیم این فرد را برای درمان به آسایشگاه روانی ببریم تا از جامعه دور شود.

این پرونده‌ها روال رسیدگی‌شان به گونه‌ای است که برای اثباتش یا چهار شاهد عادل می‌خواهند که آزار جنسی را دیده باشند یا چهار مرتبه اقرار متهم لازم است یا علم قاضی که علم قاضی باید مستدل باشد؛ یعنی اگر حتی وجدانش اقناع شود این اتفاق افتاده. باید ادله خود را در پرونده مطرح کند و اسناد معتبر ارائه کند که در این پرونده چون پدر یک بار در کلانتری اعتراف کرده بود و در دادگاه گفت تحت اجبار اعتراف کرده، این اقرار به کار ما نیامد. پدر در دادگاه می‌گفت که من ساعت‌ها می‌خوابیدم و بعد که بیدار می‌شدم، لخت بودم و نمی‌دانم چه اتفاقی می‌افتاد. این حرف را می‌شد به حساب مشکل روانی مرد گذاشت. حتی وکیل او درخواست کرده بود مرد به کمیسیون پزشکی برای بررسی روانی برود؛ اما متأسفانه قاضی قبول نکرد و در آخر ۹۹ ضربه شلاق نهایت محکومیت او بود.

او افزود: مطابق قانون، حکم صادرشده برای چنین پرونده‌هایی یا تبرئه یا اعدام است و شرایط اعدام به قدری سخت است که عموما اتفاق نمی‌افتد. مطابق اقرار نامادری بچه‌ها، او هم تنها صداهایی شنیده بود و یک بار هم دیده بود پدر سمیرا را به اجبار می‌بوسد و همین‌طور برخی کبودی‌ها روی بدن سمیرا؛ بنابراین قاضی دلایل مستندی نداشت.

این وکیل در ادامه تأکید کرد: از نظر پزشکی این مسئله قابلیت اثبات ندارد که اولین رابطه جنسی چه زمانی شکل گرفته و همین هم یکی دیگر از مسائلی بود که نمی‌شد به آن استناد کرد. مجموع شرایط باعث شد که فرد آزاد شود.

او با اشاره به اینکه آزادی این فرد برای جامعه مضر است، گفت: این فرد حتی در زمانی که زندان بوده، با برادر دخترها تماس گرفته و تهدید به کشتن آنها کرده. ما با قاضی درباره این تهدیدها صحبت کردیم و قاضی گفت به دادگاه عمومی شکایت کنیم؛ اما هم من و هم شما می‌دانید که این فرد پدر است و مطابق قانون حتی اگر این پدر دخترانش را بکشد، باز هم نهایتا مدتی در زندان خواهد ماند و از طرفی جرائمی مثل تهدید مسئولیت کیفری و ضمانت اجرائی ندارند. این فرد می‌تواند به‌راحتی در جامعه بچرخد و آسیب زیادی برای جامعه داشته باشد. قرار کفالت بسیار پایینی هم برای او در نظر گرفته شده بود و او در هر لحظه می‌توانست به‌راحتی از زندان آزاد شود. این وکیل دادگستری گفت: در دادگاه با پرونده‌ای مواجه شدم که شوهرخاله دختری ۱۸ماهه به او تجاوز کرده بود و به اندام‌های داخلی دختربچه به‌قدری آسیب وارد شده بود که ۱۰ بار مورد عمل جراحی قرار گرفته بود؛ اما اینجا هم نیازمند شاهد عادل بود، برای اینکه قاضی بتواند مرد را به سزای عملش برساند؛ یا پرونده دختری شش‌ساله که عمویش بارها از او سوءاستفاده کرده بود و برای توجیه رفتارش و طبیعی نشان‌دادن آن به دختربچه، به او فیلم‌های غیراخلاقی کودکان را نشان داده بود. اینجا چون فیلم از رابطه کشف شده بود، قاضی توانسته بود حکم اعدام صادر کند؛ اما این حکم هم در دیوان عالی به دلیل اینکه سند از راه غیرمشروع (از طریق ورود غیرقانونی به منزل متهم) کسب شده بود، حکم را نقض کرده بود؛ اما در پرونده ما سندی وجود نداشت تا بتوان او را نگه داشت. این مسئله نشان‌دهنده فقدان ضمانت اجرائی قوی برای حمایت از کودکان است و چیزی که برای ما حائز اهمیت است، همین مسئله است و باید فکری به حال آن کرد.

پرونده‌های این‌چنینی میان مددکاران کم نیست. مدیر مؤسسه‌ای که سمیرا و سمانه آنجا زندگی می‌کنند، نیز درباره وضعیت این دختران به «شرق» می‌گوید: طبیعی است که پدر سمیرا و سمانه حتی اگر محل زندگی آنها را هم پیدا کند، باز هم جای نگرانی نیست و آنها در امنیت کامل هستند و هیچ خللی در امنیت آنها تا زمانی که نزد ما هستند، وارد نمی‌شود؛ اما مسئله امنیت روانی آنهاست که به‌شدت به خطر افتاده. یک مسئله دیگر هم این است که یک بیمار جنسی حالا به‌راحتی در شهر رفت‌وآمد می‌کند و زنان زیادی را می‌تواند مثل زنانی که تا امروز در زندگی‌اش بوده، به روزگار سیاه بنشاند. ما این چند روز با پرونده‌ای مشابه طرف هستیم که دختر کلاس ششم است و مورد آزار پدر قرار گرفته و مادر بعد از تغییر جسمانی دختر و بارداری او متوجه ماجرا می‌شود. دختر یک ماه پیش وضع حمل کرد و فرزندش به بهزیستی سپرده شده و پدر متواری است و دختر با کتمان تمام گذشته‌اش دوباره به مدرسه بازگشته است. همه این مثال‌ها روشن می‌کند که ما به تغییر جدی در قانون برای حقوق کودکان نیازمندیم و کاش زودتر تکلیف لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان مشخص شود.

لایحه پا درهوا

۱۲ سال از تدوین لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان می‌گذرد و هنوز هم تکلیفش مشخص نیست. نمایندگان مجلس شورای اسلامی در جلسه علنی اول دی مجلس، مواد ۹ و ۱۷ لایحه حمایت از اطفال و نوجوانان را بررسی کرده و به منظور تأمین نظر شورای نگهبان تغییراتی را در آن اعمال کردند. پیش‌ازاین نیز برخی از مواد این لایحه در اردیبهشت سال جاری و پیش‌تر نیز در آذر سال ۹۷ ازسوی نمایندگان مجلس اصلاح شد. این لایحه در سال ۸۶ تدوین شده است. یکی از ویژگی‌های لایحه حمایت از حقوق کودکان و نوجوانان این است که هر اقدام مستقیم و غیرمستقیمی را که منجر به صدمه و آسیب به کودکان می‌شود، «جرم‌انگاری» کرده است. با پیشینه‌ای که از کودکان و نوجوانان در معرض خطر وجود دارد، به نظر این جرم‌انگاری‌ها برای جلوگیری از ورود بزه به کودکان و حمایت‌هایی که بعد از وقوع جرم و اتمام روند قضائی از کودک می‌شود و همچنین در راستای افزایش حمایت همه‌جانبه‌تر از کودکان و ورود قانون به پیشگیری مدنظر قرار گرفته است. خرداد سال جاری کلیات این لایحه به تصویب رسید و شورای نگهبان لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان را با دو ایراد به مجلس برگرداند؛ دو ایرادی که اگر نمایندگان آن را وارد ندانند و بر نظر خود اصرار کنند، لایحه را راهی مجمع تشخیص خواهد کرد و اگر برطرف شود، دوباره سر از شورای نگهبان درخواهد آورد. ماده ۹ لایحه حمایت از کودکان و نوجوانان که شورای نگهبان آن را خلاف موازین شرعی دانسته، همان ماده‌ای است که مخالفان تصویب این لایحه در مجلس هنگام بررسی در صحن به آن اعتراض داشتند؛ اما هنوز دعوا بر سر جزئیات است و معلوم نیست نتیجه چه خواهد شد. عده‌ای می‌گویند عمر این مجلس به تصویب نهایی این لایحه قد نخواهد داد.

اما مسئله تنها این نیست، مسئله جان‌های کوچکی است که قربانی خشونت خانگی می‌شوند و شاهد عادلی گواه آنها نیست تا بتواند نزد قاضی به کمک پرونده‌هایی بیاید که عموما از رسیدگی بازمی‌مانند و مختومه می‌شوند. سمیرا و سمانه تنها امیدشان به دادگاه تجدیدنظر است، هرچند بعید به نظر می‌رسد که رأی تغییری بکند؛ اما اگر پدر این دو دختر دوباره مرتکب جرمی مشابه بشود، چه کسی پاسخ زندگی تباه‌شده فرد دیگری را خواهد داد؟

نگاه

انتقاد پلیس از یک وزارتخانه برای جمع‌آوری معتادان

● سردار حسین رحیمی در مراسم تکریم و معارفه رؤسای قدیم و جدید مبارزه با مواد مخدر تهران بزرگ با اشاره به فرایند جمع‌آوری معتادان متجاهر گفت: متأسفانه همچنان بسیاری از دستگاه‌ها هستند که با ما همکاری نمی‌کنند . ما چند سال است فریاد می‌زنیم معتادان متجاهری را که دارای بیماری‌های واگیردار، کبر سن و... هستند، ساماندهی کنند. در این زمینه دستگاه مشخصی متولی کار است و من نمی‌دانم بالاخره در آن وزارتخانه با آن همه عظمت نمی‌توانند دو تا سه هزار ظرفیت برای این کار ایجاد کنند؟ رحیمی ادامه داد: این در حالی است که ناجا بسیاری از اقدامات را حتی بیشتر از وظایفی که طبق قانون بر عهده دارد انجام می‌دهد. ما در برابر جمع‌آوری معتادان و ایجاد محلی برای نگهداری آنان مسئولیتی نداریم اما این اقدامات را انجام می‌دهیم چراکه احساس مسئولیت می‌کنیم و این موارد برای ما مهم است. رحیمی به پاکسازی دره فرحزاد نیز اشاره کرد و گفت: امروز در جلسه پاکسازی دره فرحزاد بودیم و من نمی‌دانم چرا برای چنین مسئله‌ای سازمان مسئول باید رده هشتادم مقام مسئولش را بفرستد؟ در این دره اراذل و اوباش مستقر بودند و خرده‌فروشان و عمده‌فروشان مواد مخدر تجمع داشتند و من اخیرا متوجه شدم که مأموران پلیس یک دختر ۱۷ساله مظلوم را که گرفتار ۱۵ تا ۲۰ معتاد متجاهر شده بود، نجات دادند. اینها فرزندان ما هستند و ما وظیفه داریم در قبالشان احساس مسئولیت کنیم. وی با بیان اینکه پاکسازی محله‌های شوش و هرندی با اقدامات پلیس مبارزه با مواد مخدر و پلیس پیشگیری رقم خورده و در تاریخ ماند، ادامه داد: امروز هم دره فرحزاد را رها نخواهیم کرد و اجازه نمی‌دهیم این منطقه به اتراقگاه مجرمان بدل شود که در واقع هیچ نقطه‌ای از تهران را رها نخواهیم کرد. ما دانه به دانه به سراغ نقاط آلوده و محل‌هایی که به محلی برای حضور مجرمان تبدیل شده است، خواهیم رفت. رحیمی ادامه داد: کمااینکه همین چند روز پیش ۹۲ خانه را که همچون خانه‌های محله شوش و هرندی بودند در میدان امام حسین(ع) شناسایی و پاکسازی کردیم و اصطلاحا درش را گل گرفتیم. قبل از آن هم ۳۷ خانه را پلمب کرده بودیم که البته در این بین مسائل پس از سهمیه‌بندی بنزین و وقایع دیگر انرژی ما را گرفت اما ما خسته نشده‌ایم و شب و روز در خدمت تأمین آسایش مردم هستیم و به این ویژگی نیز افتخار می‌کنیم. تمام خستگی در بدن ماست اما شاداب و بانشاط هستیم و از هیچ فعالیتی برای تأمین امنیت آنان فروگذار نخواهیم کرد. رحیمی با اشاره به میزان کشفیات مواد مخدر در پایتخت گفت: امسال میزان کشفیات مواد مخدر مشابه سال قبل ۴۵ درصد افزایش داشت. همچنین ما توانستیم از ابتدای امسال تاکنون ۶۵ باند مواد مخدر را منهدم کرده و ۴۳۰ قاچاقچی را دستگیر کنیم که اینها نیز ۱۰ درصد در مقایسه با سال قبل افزایش داشت. رحیمی در بخش دیگری از سخنانش با بیان اینکه معتاد متجاهر از نظر ما مجرم است، اظهار کرد: در قانون آمده که معتاد مجرم نیست اما کدام معتاد مجرم نیست؟ معتادی که خودش برای ترک به کمپ برود اما کسی که چندین و چندین بار جمع‌آوری و برایش هزینه شده به کمپ رفته اما دوباره به مواد مخدر روی آورده و حاضر به ترک نیست، مجرم است.

جدول ۳۵۸۵ ■ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- آواره و سرگردان- از هنرهای دستی ظریف ایرانیان ۲- غلاف شمشیر- بیگانگان- عروسک ۳- مطالبه خانواده عروس- اعلامیه تبلیغاتی ۴- نوعی بالاپوش- نگهبان شتران- آنکه در گذشته می‌زیسته است ۵- لقب اروپایی- طبق دستور پزشک مصرف کنید- نسبت‌دادن خطا ۶- باخبر- تخم ماهی- زنگ جرس ۷- شهری در جنوب استان اصفهان- مجرم- شکم‌بند طبی ۸ - کمک- ساختن زینت‌آلات طلا- زادگاه خواجه عبدالله انصاری ۹- صوت شگفتی- رویارویی- از فرماندهان شوروی سابق در جنگ جهانی دوم بود ۱۰- به سم ستور می‌کوبند- نشانی- مقابل عمدی ۱۱- فهرست- نفی‌کننده- بیماری ۱۲- درویش- دلواپسی- نفس بلند ۱۳- تنبلی- از آثار جک لندن ۱۴- ظرفی برای جوشاندن مایعات آزمایشگاهی- گوش‌دراز هویج‌دوست- فرماندهان ۱۵- نقاشی ظریف ایرانی- حروف ادغام در زبان عربی.

عمودی:

۱- نیمی از دنیا!- مجموعه‌ای از اشیای هم‌خانواده- برپاایستادن ۲- واحد اندازه‌گیری شدت زلزله- نخستین سفر زن و شوهر بلافاصله پس از ازدواج- شهر مدفن ستارخان ۳- خداحافظی بیگانه- برقرار- فیلم تاریخی به کارگردانی استیون اسپیلبرگ با بازی دانیل دی لوئیس ۴- متقارب- آرایش هنری- بستگان و نزدیکان ۵- میوه‌ای روغنی- پایتخت مصر ۶- دارای خط‌های راست و موازی- متولدشده- برهنه ۷- ستمگر- وحشی و غیرمتمدن- از وزارتخانه‌ها ۸- کتف- مجموعه شعری سروده فاطمه راکعی، شاعر انقلاب اسلامی- مخفف اگر ۹- گیرنده امواج تلویزیونی- نامور- زبان مردم پاکستان ۱۰- درخت‌افکن- رنگ پوشش‌دهنده- مخصوص ۱۱- سنگینی معده- بهترین وضعیت ممکن ۱۲- شهری در هند- سالک- کبوتر دشتی ۱۳- باورداشتن- برنامه غذایی خاص برای بهبود بیماری- آرزو ۱۴- پروردگار- ریاضی‌دان انگلیسی قرن نوزدهم- راه باریک و سرپوشیده ۱۵- پدرمرده- نهضت انقلابی مردم فلسطین - N .

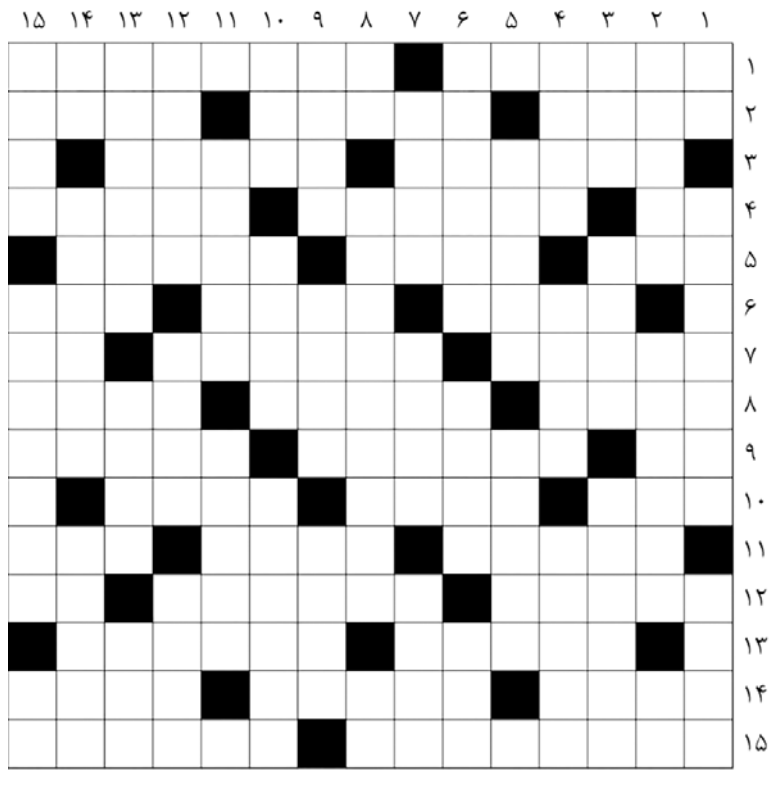

حل سودوکو سخت

۱	۹	۲	۶	۷	۸	۳	۴	۵
۷	۵	۸	۴	۱	۳	۹	۶	۲
۴	۳	۶	۲	۹	۵	۱	۸	۷
۲	۶	۳	۸	۵	۴	۷	۹	۱
۸	۷	۴	۹	۳	۱	۲	۵	۶
۹	۱	۵	۷	۲	۶	۸	۳	۴
۳	۲	۹	۵	۴	۷	۶	۱	۸
۵	۸	۷	۱	۶	۹	۴	۲	۳
۶	۴	۱	۳	۸	۲	۵	۷	۹

حل سودوکو ۲۵۸۰

۸	۹	۲	۵	۷	۳	۱	۴	۶
۳	۶	۵	۱	۲	۴	۷	۹	۸
۴	۱	۷	۶	۹	۸	۵	۲	۳
۱	۴	۶	۷	۳	۹	۸	۵	۲
۷	۳	۹	۸	۵	۲	۴	۶	۱
۲	۵	۸	۴	۶	۱	۳	۷	۹
۹	۷	۱	۳	۴	۶	۲	۸	۵
۵	۲	۳	۹	۸	۷	۶	۱	۴
۶	۸	۴	۲	۱	۵	۹	۳	۷

جدول ۳۵۸۴

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ا	م	د	و	ش	د	■	ر	و	ش	ن	ی	■	ک	ف
۲	م	ح	ل	■	م	ل	ا	ی	ر	■	ه	م	س	ف	ر
۳	ت	م	ا	م	ی	■	م	ل	ع	و	ن	■	ا	ن	ا
۴	■	د	و	د	م	ا	ن	■	■	ق	د	س	ی	■	خ
۵	ن	ع	ر	ه	■	ر	ا	د	ی	و	■	ا	ل	ا	ن
۶	ب	ل	■	ش	م	ا	■	ی	ا	ف	ت	ن	■	ن	ا
۷	و	ی	ن	■	ت	د	ا	و	م	■	ف	ت	ا	ح	■
۸	ک	م	ب	و	ج	ی	ه	■	چ	ه	ا	ر	ف	ص	ل
۹	■	ع	ا	چ	ل	■	ل	ه	ی	د	ه	■	ه	ا	ر
۱۰	م	ل	■	ا	ی	ت	ا	م	■	ا	م	ر	■	ر	ز
۱۱	ث	م	ر	ه	■	ر	ک	ا	ب	ی	■	ن	ح	و	ه
۱۲	ل	■	س	ت	د	ن	■	■	ن	ا	م	د	ا	ر	■
۱۳	ث	ب	ت	■	ش	ا	ب	ا	ش	■	ا	ه	م	ا	ل
۱۴	ا	ل	ه	ا	م	■	ا	س	ن	ا	د	■	ل	ث	ه
۱۵	ت	ه	■	ه	ن	د	س	ه	■	س	ر	ب	ه	ت	و

سودوکو سخت ۲۵۸۱

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۵							
۷						۳		
	۱		۳			۴	۵	۲
				۴	۷	۵		۱
		۷	۵	۶	۹	۲		
۶		۵	۲	۳				
۳	۶	۱			۲		۹	
		۴						۳
							۲	

سودوکو ساده ۲۵۸۱

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

					۸			۹
۹			۲	۷	۵		۸	۱
۸			۳			۶		
۳			۴	۵			۱	
۶	۴		۷		۱		۳	۲
	۹			۶	۳			۴
		۶			۷			۳
۴	۳		۵	۸	۶			۷
۱			۹					